

696 (23) 696
MAR 24 1945
PP 1-45

K34/82
H. M. Mohlabi
Bethany Mission,

Courts and
procedures

P.O. Trenchardsdal,
12/31 1945.

Makxotla ea xo senisa melato.

Makxotla le ba makxotla. Makxotla a
xo senisa melato ke lekhotla la khôro ya
mošate, Mabo, Mabile, Mabai, Sepa
lo, Malesing, Mapi Makakô-rôpô
mama la mangwê ye a xai Mo-
hlabe le Molamô-moso Masete, ke
matseta wa xoti. Bale maina a
a na xodimo a baxa Mahlabe ke ba
vathaba xoti. Tšhala Masumu,
Mabile Saei, Mpuu Lakingeng,
le Senyane Masete, bana kamo
ka ke lekhotla la khôro. E bile ke le
khotla la xoti. Kōvana ke Masumu
u, bale lekhotla la xaxwê ke bō: Mošitō
Papela, Motala Mongale, Mafowane
ne Trelane le Makwale Saei. Ma-
khitlêle Raxanya ke wana mošate
ke mošingwa. Mafowane Trelane
ke mothoka, fêla tšene lekhotleng la
khôro ya Masumu ka bana bohale ba
dipolêlo le xo khona xo tšwara ditaba

696

K34/82

2

tša batho xe ba fapane, empa le kxotleng
la mošate xa tsena, ka baka la bothoka
bya xaxwê. Ra xana o tsena le kxotleng
la mošate ka baka la xobane ke mokomi
wa, wa mošate, fêla meierang ya di-
taba tša sethšaba, a tsene. Ma kōkōvōpō
ke mulitši wa phalapala byale ka xaxi-
alo, o tsena le kxotleng la mošate, le xe xo-
na le pitšo ke yēna a emang pele xa se-
thšaba, a ba botša se me morena a ba
bitšetsayo sōna, byale yēna le kxotleng
le lengwê le le lengwê wa tsena.

● Mammale šadi ke mokomana
wa šadi ya Mašumma ka be-
ka la xaxi oile a tla le sethšaba
xe a etšwa Phalaborwa, ona le
kxōrwana ya xaxwê, o bile o ahlola me-
lato, le le kxotleng la mošate wa tsena
Sekhwame Maseta ke mokomana kud-
u kudu ke batseta ba kxōši, mohlang
naxa e ōmile, ke bōna ba ba xumiwa-
to xa loba pula, ke bōna ba ba hlwa-
to ba tloša kxōši budutu, le nama
ya kxōši xo apeya bōna ba xa Maseta

696

K34/82

3

Le kxotleng le lengwê le le lengwê wa
tsena, ke bôna beng ba nana.

Mošilo Papela, ke makholo wa kxosi,
le yêna ke mong wa nana, le kxotleng
le lengwê le le lengwê wa tsena.

Motala Mongale ke mokhōmana
wa kxōrō ya Mašumu, ke Monareng
byale o tsene bokhōmaneng ka tsela e,
ya xo tšee lana Papela o tšere mosadi
xa Mongale, byale ditloxolo tša Mongale
kxosi a tšeya tša bêtêra dikxosi, byale
ka Mohumadi Marebale ke setlo-
xolo sa xa Mongale. Fêla ditabeng
tša sethšaba xe le kxotla le rêra xa tsena,
empa xe xoahlalwa melato wa tsena.

Mriri Lokueneng ke mokhōmana wa
kxōrō ya xa Masete, kabaka la xore
aile xe a fihla le batho ba xaxwê
a tsena ka kxōrō ya xa masete.

Ditaba tša xaxwê kxorong ya xa Mašumu
le kxorong ya xa Mohlabe diša ke
Masete, o diša xa Mašumu, Ma-
šumu xwaba yêna a dišaro mošate

696

K34/82

4

Bualé ba baxolo matkotleng, ke batatho
 ba khozi le bo morwaxaniwe, hlato ya
 lekhotla ke ~~mo~~ Makole, olatela ke ba
 ratho baxaniwe, ka morago ke Mašun-
 u, ka morago Marote, ka morago Pa-
 rera le Makokorop le Raxanya.
 Ke bona ba baxolo matkotleng le seth-
 šabeng, Raxanya e noba morumina,
 Makokorop molitši wa phalapala.
 Banna bana ba swanetše xoba lekko-
 tlang ka mehla, ka ntle le xe motšo-
 a babya, xo khetšwa le tsatši mo beke-
 ng le ~~le~~ mo mongwe le yo mongwe a
 dulaya a tšeba xore ka tsatši la xore
 ke le khotla. Mudi wa lekhotla ke m-
 ohlabi wa mokhozi eleyo Makokorop
 le xe banna ba bitšitšwe ele pitšo ke
 yēna ya emato xore xa banna a
 bule lekhotla. Ke Makokorop a se-
 xōna batla nyaka xo tšeba xore mola-
 to keng, xe ba fumane xore, o tswa-
 ranetše, xa xona molato xo yēna. Ra-
 xanya o tla emata a hlalōšetša ba-
 tho se mo ha hitšeditšwea sōna.

696

K34/82

5

Ke melato e šitile dikxō-rwaneng tše
dinyana moēta pele wa kxōrō, e me o
a fitiša a e iša mošate, ka tšatši le
a tšebato xore le kxotla le teng, a file
a hlalošetše Molamo-moso, yēna o hla-
lošetša Mokaile, byale yēna a diphō-
še kxoloxolong, ebe ke moka ditaba di a
moxēlwa, byale ditla tšena lekxotleng
ka ntle le tefō.

Makxotla a sekisa melato efe le ya bafe.
Melato e mokxōmama a ka esekišato
kxotong ya xaxhiē, ke ra le xe e le manna
yo mongwiē le yo mongwiē a ka sekisa
to bana ba xaxhiē ke ena. Bōhēdu,
Phapanō ya basadi ba xaxhiē le bana
ba xaxhiē, hlalanō, Dikxomo xa dille
mabēlē, xobakana xa mesela ya maše-
mo. Melato e a šetšeto e ngodilewe
e e ka xodimo, bo ramatse le bakxōm-
ana ba e ahlola, fēla xe yo me a diri-
leto phošo, xe ba kare, ba matša xore,
re xo bōna melato ka baka le le le,
a seke a kwa, ke moka ba swane-
tše xo fa mamundi tšela ya xoya

696

K34/82

6

Kxošaneng ya bōna, byale mokōmana
 xoba samatse o swanetše xo fihle-
 tša ditaba. Pele xa xone lekhotla le we
 le bolele bare, a ka maruê a lena
 le ile la bolêla, xe ba dumêla, ke mok-
 a batla xo moêta pele wa bōna, xe
 bo tše xone le ile la bolêla byang. Byale
 ke moka o tla êma ka maoto a hla-
 loša ka mokwê o ba xobolêla ka ô-
 na, xe a feditše byale ebe xōna
 ba kxona ba tšena ditabeng. Byale
 ka xe di ile tša bolêlwa ke banna xe
 ba tloxa ka xaê, ditaba di swanetše
 xo naitšwa xo yonola banna ba xone xe
 xo bōna molato, xe lekhotla le we la ka
 xaê e be le sa bolele mahufa. Xe a le
 a xana byale o tšwa kwa lekhotleng la
 boraro le we elexo lekhotla la mošate,
 yola a xothōma a busekiša ka xaê le
 kxošana ba swanetše xoba xōna
 mohla wa sêkō, ke bōna batlato xo-
 thōma xo hlalošetša, lekhotla ka mo-
 kwê o baileng, ba sêka ditaba
 ka xōna, byale ba kxone ba sekiša

le bōna, byale mone le kxotleng le me
 xe bakare, ona le molato, o swane-
 tše xo kitimēla bonjēla mpa, o bolēle
 tšhešo, xe o dumēla molato xoba a
 wa, xe ba mohlatošetša mabaka a
 molato wa xaxwē, a send kara-
 bō, a noxana ka maatla, bahlankan-
 a ba mošate ba motlema, ka ma-
 rala, ba motloxele kxorang, mohlomang
 xe kxōši ena le mošamo, ba mušum-
 iša ōna, xo fihlēla a e tumēla mo-
 lato, xe a setlemolla o setlemolla
 ka pudi, ke moka ba matše xore
 molato wa xaxwē o swanetše xo
 nyakela sa xore, molato o fēle. Ma-
 mundi o dutši xōē xaxwē, kxōrō ke
 yōna e šomaro molato, xe dilefa
 dilefetše, ba bitše mamundi, byale
 ba mosupa dilefa, le yēna o ya
 masepeng a dimpa ke baxabō, byale
 are, ke kwile fēla kxōrō e swa-
 netše xo lebella mo, xe bakwane le
 kxōrō ke moka o xapa tša xaxwē
 wa tloxa molato o fedile. Pudi

696

134/82

f

ela ya xotlemolla, ke ya lekxotla. Mowe
 se fumana seema se se xeto, moepolai
 xa lêline, ke o e polai le ka nozi. se sengu
 wê, ngwana maxana xobôtswa o wetšê
 dikômenq a se dikôna ke tšê šu. Ele
 xore xe le xxotla le se mokête ana, le
 molato xe a be xê ba xabo, a se le
 akwa kekxotla le se ke na le molato,
 ba xabô bare, dikwa ke wena.
 mowe xona le seema se se xeto,
 se mpône molomo mph mpôkôpôkô p
 ele xa lehu xo êma mongwa lona.
 Ba bangwê bare senwa bonôpisa
 bôxalaka o se mpône molomo mpôkô
 pôkô pele xa lehu xo êma mongwa
 lona. Ke xore wena mongwa
 ditaba ke wena o ka fetola xô, di
 taba, ka xobane yo mongwê xe a
 ka fetola otlare, ba diônxxapeletsê
 Byale ka ditaba tša Ntona H. Mohlabe
 xo kile xwaba le molato wa Mabulêle
 mala le Bobête maile wa mabapi
 le xohladišana mosadi, Mabulela
 o ile a tšêna mosadi wa Maile

696

K34/82

9

Npôlôdi, a thšaba naē, byale Maile
 a kitima a tla a bera ditaba kxerong,
 byale Kxôrô ya nthša masotana a xo
 balata, ba ya ba ba hwetšana tše
 leng, ba ba tšwara ba xoma nabô.
 Xe ditaba dibolêlwa Mola aye ke
 nyana xo nyala, byale mosadi le yê
 na aye, xa Maile xa ke sa boêla
 ke nyana Mola, byale batšwadi
 ba Mola baxana, xo fihlêla le
 sotana ke re mosadi a boêla xa
 Maile, byale le kxotla la re, Mola a
 nthše kxomo tše tharo a xafê mo-
 sadi wa Maile, o ile a elinthša
 byale, Maile a nthša kxomo ka
 e tee a tšwalla kxôrô ka yôna,
 a xapa tše pedu, a ya a hlaba
 e nquê, ke xone xe a hlaba molato-
 o fedile, a dula le mosadi wa xaxwê.
 Ka moraro xa matsšatš; a se manae, mo-
 sadi a swala mexwapa ya kxomo, a bo
 êla xa Mabulela, byale a xoma a boya
 xo bolêla ditaba mošate, ba rôma te ma-
 soxana, ba ya ba mohwetšana ba boya na

696

K34/82

10

bō, byale xe ba mokediša ba lekhotla, Ma-
 bulela are, o nyaka xonyala, byale batsw-
 adi ba Mabulela bare, byale re palešwe, re-
 na fêla xa rena dikxomo, re ka seke ra fe-
 tša dikxomo tša mosadi wa lape, fêla ba-
 tswadi ba ile ba mothušša ka kxomo tše
 nne, bare byale rena, re palešwe, yêna
 Mabulela o swanetše xonyala ka tša
 xaxwê, mohlomong ka xobane o satšwa
 mathomeng mohlomong o na le tšhêletê. M-
 a bulela a bōna xone xa na selê, a tšhša
 ba le mosadi a seke a mōna, re lixile
 xonyakêla mathhekō ka moke, empa ra
 seke ra mōna. Byale Maile a tša xo-
 ppa a re, ke moše kxomo e la ya xotšwall
 a kxōrō ka baka la xone molato waka e so
 wa fêla, byale ka mohlalošetša, xone
 o la o be o fedile, byale o ke o mongwê,
 monna a seke a kusa, xo fihlêla a e ya
 kxotšong, byale lekhotla la xa Mohlabé la-
 re, nna ke swanetše xonhšša kxomo
 ke fe Maile. Nna ka xana, byale di-
 taba tša fetêla xo Morena Sekororo
 byale lekhotla la Sekororo la bōna Maile

696

K34/82

||

molato, bane, nkabe o lwa nthša Mola, xo
 ena le xolwanthša Mohlabe, kabaka la
 xore o la molato o fedile, byale o ke o mo-
 nquê, kxoxi are, Maile a nthše puditi
 pedi a tsuwalla kxoxi, a wa oile a di-
 nthša. Ke ditaba tše xochlola ka lehlōyo,
 ba xa Mohlabe kabaka la xore, nna bane,
 ke tšwile setulong, byale yēna sepalo
 (zakoa) Mohlabe e le xo, yēna modu-
 la setulō, o ile a swaba kudu xolw-
 anthša motho ka phiso. Bakxōmana xoba
 boramotse, ba swanetše xohlōkōmēla xo-
 re, yo mangquê a seke a sekisa motho
 wa bakxōmana yo mangquê molato, yo ma-
 nquê le yo mangquê, o sekisa batho ba xa-
 xwē. Yo a tabaxatō mola o, ke xore o
 na le ntswa, le yame a sekisato bana ba
 xaxwē, xe a ka moedisa a seke a kw-
 a, a isa ditaba lekhoxleng, o swanetše
 xo lefa, ka kxomo. Ke kxomo ya le kxoxi
 Batho ba mading a boxoxi, le ba lešina la
 botoxi, xa ba sehlothe ke bakxōmana, ba a
 a hlolwa ke lekhoxla aka mošate, kabaka
 la xore, mokxōmana le xe a ka bolēla byano

696

K34/82

12

le byang, a ka seke a mokwa, ka baka la
 boxolo bya xaxwê. Melato e e sa sekiwi
 xo ke ba kxōmana ke e, Palaō, boloi, xo rōbala
 le diphōpōla le moferepere sethšabeng. Mela-
 to e ke e mexolo kudu, fêla Maxumu wa
 e likiša ka baka la xore ke kxōšana. Motho
 yo a bolayato yo mongwê le yêna, wa bola-
 iwa, le xe monna a ka tswara sehlōklō-
 lô mosadi wa xaxwê, a seke a bolaya,
 a malipišē. Boloi, xe sedupa seka tšya
 moloi o swanetšē xo bolaiwa. Motho kudu
 ba xolo ba sethšaba, le ba ka elira mofere-
 pere, o xakiwa naxeng.

Maxumu wa xoiša molato molaong.

Xe motho ana le molato le yo mongwê,
 pele xa xore molato a e, banneng, o swa-
 netšē xo rōmēla motho yo a mosinyetšē
 tšexo sebaka, xo tšare yêna aye, a ka no-
 ya moa xatato, byale mo we o file mamu-
 ndi sebaka. byale molaō, o swanetšē
 xo tšibiša mokxōmana wa xaxwê le banna
 ba xabō, byale mo we mokxōmana o tšla botšā
 mamundi xore, sepela e tšare ka tšatr,
 la xore o tle, le dihlatsa tšā xa xo, ke mo ka

696

K34/82

13

mokhōmana o tla šala a fa e xona motho
 xobats'a yola a lwa xole mamundi xore, wa
 nyakera ka ts'atti la xore xa mōxō le dihlats'e
 tš'e xaxwē, mabapi le molato wa mokēte.
 Byale ka ts'atti le me xe ba fihlile, o swa
 a netš'e xokwa xore ba fapanetieng, xe
 a fumana xore, ditaba ke tš'e dikxola
 wa ba fitiša, a baš'a xokhōšana, le yēm
 xe a ka bōna xore molato, a wa molek-
 ana, wa ba fitiša saya mošate. Mowe
 xa khōšana xotloxa khōšana le mamundi
 malēbi le dihlats'e diboēla xai, le mok-
 xōmana yola oboēla xai. Byale xe ba
 fihla mošate ba dula khorong khōšana
 ya iša maduma, byale mowe, ke moke
 ba bātš'ana tša b'etō, xe xofedile
 mowe byale o thōma xoa nēlēla Mo-
 rena ditaba tš'e a tšwano natšo, xe a
 feditš'e xonēna, ke moke morena
 o tla bitš'a batšeta le ba khōmana, xore
 ba e xofudiš'a taba. Ko fudiš'a ke
 xore xokwa fēla se me sebolēlako
 ke mamundi, enya ba na seke
 ba clira selo, e le xokwa xore a

696

K34/82

14

molato o ka tsena le kxotleng, xe ba
 kuile xore molato o ka tsena le kxotle-
 ng, ba yo botša Morona xore ke molato.
 Byale morena, o tla ba fetola ka xore, xo-
 lukile, botša kxošana a tle le batho ba we
 ka tšatši la xore, ke moka ba ya ba motša,
 yēna ke yēna a tla ba botša ka moka
 ba fapani le mokōnana wa bōna.
 Ba fapani bōna, yo mongwē le yo mon-
 gwē o botša^{di} hlatse ke tša xaxwē.
 Molato o swanetše xo lebana le tš-
 atši la le kxotla. Byale ka lona le tšatš-
 i le la le boletšwego, xe ba fihlile, kxōša-
 na e tla ba butšiša, xore le ka moka le di-
 hlatse tša lena, yo mongwē le yo mongwē
 o swanetše xo eka abēla, xe yo mongw-
 ē, a satla le di hlatse tša xaxwē, banna
 ba ka seke ba kxona xo seka molato, mo-
 lato wa bōna o swanetše xo boēla
 morao, ba tla o bōna, ka le kxotla la
 ka morao. Fēla xe ba kare, ba mu-
 tšiša xore a e kaba molato keng, di-
 hlatse tša xaxo di sabōnale, are, ba
 xanne, xe ele mamundi, ke xore o bi-

696

K34/82

15

xile maana, o swanetše xo tswalla
 Kxōrō ka rudi, ke moka molato o fe-
 olile. Fêla xe e le molebi dihlatše tša
 xaxwê dixanne, o swanetše xo lefa
 mamundi ka tefō e me kxoši a tla re-
 xo a lefe ka yōna. Xe dihlatše dibe di-
 serōna moxae, xoba ba babya xōna m-
 olato o a ēma, xo letēla ba fōla, le xe
 le kxotla le betaēla ka xore a ba kafō
 babya ka moka, ba swanetše xono-
 phetha polelo ya moledi, xe e le nnete
 ba babya ditsebi ditla bōlēla, le xe ba
 sa babye. Byale xe ba kaxwa xore xa ba
 babye, motho yo me o tla ba le molato,
 ka baka la xo bolela māna kxorong, xe
 nke ke molebi, o lefa wa bolebi bya
 xaxwê, ka moxaro a lefa maana a
 xaxwê. Byale lekxotla le tla tšibša more-
 na kaba e, morena o tla bolēla xore mo-
 lato wa xore a lefō ka xore, x wa xore
 a lefō ka xore, butšang kxoši ya bōna,
 ba elira byale, byale yēna o tla batša
 mokxōmana wa bōna, xore waka le-
 kxotla le bōna motho wa xaxo molato,

696

K34/82

16

byale mokxêmana a batš'a mokho wa
 xaxuiê, mokho wa xaxuiê le yêna o tla
 tšibisa ba xabô xore, le kxotla le re kena
 le molato. Ke moka o tla tšakxaka
 a bitš'a ba xabô ba a ya bonyêla m-
 pha, ba yo e tšheba. Byale batš'a bitš'a
 monna yo manguiê e seng wa leti-
 ka la xabô, byale ba morôma le kxot-
 leng xore, ngwana re ke tumêla
 molato, morumisa xe e fihlišitš'e
 mantš'u le kxotleng, ke moka ba diš'a
 xê morena, byale morena o tla fe-
 tola ka xore, sepela o bôš'e kxôš'i ya
 bôna, xore battš'e dilefa ka tšatš'i
 la xore. Xe ba batš'itš'e kxôš'i ya bôna
 le yêna o dibetš'ela mang wa bôna,
 le yêna wa ba betš'ela, ka tšatš'i
 le me ba swanetš'e xo ditliš'a, xe ba
 seš'u ba bôna dilefa, ba swanetš'e xore
 pele xa tšatš'i lewe, ba tšibise mang
 wa bôna, yêna a eliš'e kxôšaneng, e tla
 ba yêna a iš'a o ditaba moš'ate, ke m-
 oka ba tla xoma ba mofa matš'atš'i
 a manguiê. Xe letš'atš'i le ba lebeile-

696

K34/82 17

la feta, dilefa disutla, le lentu, ke
 xore batlare wamaŋa, ba morômêla
 masotana ba ya motlêma, o tšiloba
 a tšusa kxoxi mešomo ya xaxwê, xo
 fihlêla a setlemolla ka pueli, ba m-
 êla matsati; a mangwê. Ke tšatti
 la lexxoka leka le bana le lehu la motho
 mang le mang, ya batara ke ka kxoxi
 e me, ka lona tšatti leme ke siila
 melato xa e tšekele, xoba xo dina
 mosomo mang le mang, motho yoma-
 ngwê le yo mongwê, xa šame selo,
 kabaka la xore ke siila, ba tša šoma
 mohlang ngaka, e tšubêllato.
 Malato xa o bôle, e ke oka tšoxa wa
 ya ka e le ka e o tša noba wa boya
 wa tša wa ufumana. Malato
 o ô bôlato, ke melato ya ditšuwana,
 kabaka la xore e ke oka motlêma
 byang le byang, xa e na selo sa xolefa,
 byale ba tša noba ba motlemolla.
 Mamundi le mosakiswa, ba laala
 ke banekisi, mohlomong, kxoxi eka
 nolifisa motho ka selo se senyana

696

K34/82

18

kudu seme mamundi a beo a sa
 setopala, byale xa xona se a na se bo
 lelano, ka xobane xe a na se o leka xo
 bolêla, batlare, dirikitile na xaê, xe o
 ditlisa mo o dirêla xore, se lelamoê.
 Bohlatshenyana bya ditaba tša xohlona
 dihlatse sebo, sepala M ohlabe o tšene
 mosadi, teina ke M otho-moschla,
 byale baxolo ba xaxwê na moke ba
 huile, matse o setše ele wa xaxwê
 Mosadi bare ke M akoše, oile a hu
 êla ke ngwana, na moraro yo mo-
 ngwê a tšwa xape, byale mosadi are,
 ke nyaka xo tšama ke ekwa, xore eka
 mabato keng, byale a bafa tšêlêtê
 are, muna nka seke ka ya nabeng,
 a leka xo nyaka muna, yo ana se-
 pelano nabô a seke a mōna, byal
 basadi ba matse, ba sepela, fêla mo-
 sadi wa xaxwê le ba bangwê ba šala
 pele xa xore ba tloxe, basadi bare a
 xaa xe se tšoboya le ekwa se bolêla,
 le seke la ba le retshenya. E ile xe
 ba tšo boya kabaka la xore, basadi

696

K34/82

19

xa bana thopa, ba thōma xo thāma ba
 balēla le mesela ya mašemo, bare n-
 gaka e teile mosadi wa sepalo, xofi-
 hlēla mosadi a enwa, xa māxō le mo-
 nna. Byale monna a bitšā banna ba
 xabō, a khobakanya basadi ba matse
 kamoka are, re batšeng basadi xore n-
 gaka e thoreng, byale basadi bare, ka-
 moka nḡaka e teile mosadi wa xaxo.
 Monna a tlala re pelo a rōma
 tēna sekko ka xo batšwadi ba mosadi
 xore, nḡwana wa lena o loile, bats-
 wadi ba tla ba xafile, byale banna
 kamoka ba xa M. ghlabe le basadi ba
 matse bakhobakana kape, byale are
 xo botakalo wa xaxwē le theletšē
 basadi ba se ba xaxo sebōtēla. A
 komā are, re batšeng basadi, basa-
 di bare, tui, ka moraxo bare, nḡ-
 aka e teile wena sepalo. Monna
 a thōma xo makala. Byale matōba
 a keve leitšē ditšēle mosadi wana,
 bare, xa re tšebe polelō e me. Byale
 batšwadi ba mosadi wa molai bare,

696

K34/82

20

thšêlêtê ya vena, še, re nyana xokwa
 bolai bya ngwana wa vena, basadi b-
 are, vena xa re tšebe, mamundi xa
 šalwe moraro, nna nke so ka rômêla
 seralo sebaka sa xore, wa mpala-
 ya, e fang yêna a ileng a le rômêla
 sebaka sa xore ngwana wa lena ke
 malai, ke polêlô ya mokwedi. Byale
 ka xohloka sebaka, ba nna ka moke ba-
 re mosadi wakwala, byale malato
 wa boêla xa seralo, a rapêla baxa
 makholo wa xaxwe ka kxomo tšepedi
 byale bolai bya ngwana wa bôna bya
 fêla xema, le potlapotlo le lê kxom-
 o ya namane.

Mekwa ya mo lekxotleng. Lekxotla le
 dula kxovong, fêla mahlang le rera
 ditaba tše ditšata le dula ka maf-
 uri a matse, kxavisi le ntlo ya kxo-
 ši mowe a hlwa xôna, mothoxa
 tšene mowe. ke xo sekšwa malato,
 ba malato ba dula ka tšoko ya ka
 tšare, byale lekxotla la dula ka tše-
 ko ya ka kxakala, byale dihlatse le

696

K34/82

21

tšona di dula le ba melato ka tlase,
 ba we ba senang melato, ba dula
 ka kxakala xa lekhotla, basadi ba motse
 xoba mang le mang ba dula kxole, ba
 ba nyakato xo nyaka xokwa ditaba, kantle
 le basadi ba dihlatse, basadi ba dihlatse
 ba dula le basekiswa ka tlase. Byale
 xe ba šetše ba dutši ka madulô a bô-
 na xa xo sana motso, yo a tla xoxoba a
 bolediša yo mongwe, ka ntle le lekhotla.
 Bašemašana ba dula kxole le lekhotla
 e senq xore ba rakina, ka xotata xa bôna,
 monna o fe le o fe, xa tibelwe wa tse-
 na xoba, moeti. Byale lekhotla le litile
 lentšhi la xotšwa xo morena, xore bô-
 nang ditaba, xe kxoši e petotše, byale Moka-
 ile, o tla êma pele xa lekhotla are, ba
 bina tlo u, bare motubatsa, byale kxoši
 e se bônang, ditaba, bare, morena. Ke
 moke xware tui, ya ba kxošana le
 yona e se xhobela, ba farane le dihla-
 tse tša bôna ba kxobakane. Byale yena
 mokxôšana yo moxob, o tlase, lekhotla
 ka moke le banna ka moke se kxorêla

696

K34/82

22

ditšebê le melomo, ya kolamalanya
 batho šeba ba fapane, xe xona le
 moeti ba meya ba se, monna wa ma
 šate, o hlakane le ditaba o ka sekwiš
 tšona, se kwa bare thšixidi e ile ya
 qhela ka madi a moeti. Byale lekxo
 tla le a bulera, byale kxosana pele
 xa xomeba bolêla, ba butšiša yêna
 xore a molato wa banaa ba ba xaxo,
 o boletšê byang, byale ke moxa o yêna
 a ka maoto a se, morena babina
 tlou, ba mudumêla ka xore more
 na byale ditaba keile ka dibolêla
 ka tšwetšê moete ana lephoš
 ka baka le le le, byale a xana ka ma
 ngang, m akxômama wa bôna
 ke hlatae yaka, ka xobane ke yêna
 a ile o a thôma xo ba sekışa,
 a se, morena lekxota ke moxa ke pedi
 tšê. byale lekxotla le tla se xa mokxômama
 se botšê. A êna ka maoto a se, ba
 bina tlou, bare mšô, a laodiša ka
 mokxwa o' a ile o a bôna molato
 ka xôna, a se, morena lekxotla se

696

K34/82 23

moka a dula fas. Ditandiso tša
 khošana le mokōmāna diswanetše xo
 thswana. Byale mathō a lekhotla a
 le bella ba farani, a nere xofarane,
 lemele le šai, yale dihlatsa tša
 lemele ke le yane, Mkwane le Tselane,
 sebana ke sekhoana. Byale tša šai ke
 Mašili le šokane. Byale batho bana ba
 farane ka bana la bobōtšō, lemele
 o hmetšane monna yo šai ka ntlo-
 ng ya xaximē, Byale lekhotla le tlaye Mkwane
 xa mbitš'i ke ena o bitš'a ke lew-
 ele, ke moka a re, morena. Byale ba-
 re, lemele matho yala šo, le yēna are,
 thobēla. Byale yo manquē le yoman-
 quē o beta ba xab, xe ba feditše,
 byale Mkwane, o tla morena lekhot-
 la, a ka nobolēla ya dikwa: Byale
 lekhotla le tlaye wa dikwa lemele,
 Mkwane ore, bolēla. Byale lemele
 o tla ēna ka mōto are, thobēla babin-
 a tlou, ka tšatš'i la xore keile ka tlo-
 xa, ka ya bokēte ba xore, byale letšatš'i
 la nthšiya ke sale tseleng, ka fohlaxa

696

K34/82

24

xaê bošero, byale xe ke bula ntlo ya mosa-
 di waka, ka bōna manna a etšwa a th-
 šaba, kare, ke a morakisa a nthšiya
 byale ka butšiša mosadi xore, e kaba mo-
 tho yola ke mang, masadi are, eso a bōne
 motho, a retse, mohlomong a tšwa nako,
 byale ~~monna a nna~~ ka hōmola ka robala
 Byale e rile xosasa mosadi a tšota e sa
 le bošero a ya molapong xokha morōtō, kei-
 le xa nere ke ya tšota, ka bōna le panta
 ka mahlošong, byale ka butšiša masadi, xe
 a buile, mosadi tšea mokama dihlala,
 byale a thōma xore le panta ke la šaai
 Byale ~~monna~~ ka roma sekxoka xa
 šaai, xore orenq, ka nna, sekxoka a ya
 byale šaai a ya a xana, ke mo byale
 ke ditsenthšā ba nne ng, morena
 ke mo ka ke feditšē lekxotla a dula
 fase. lekxotla la re wa dikwa šaai,
 are, morena, a ēma ka maoto are,
 thobēla ba bina flori, nna ka lona tš-
 atšē le me a le bolēlato, ke ile ka hlwa
 matseng wa šokane ke enwa byale,
 xo fihlēla ke taxwa, ba ntswala ba nki-

696

K34/82

25

ša ka ntlo, xo fihlêla boesa, tšeme a dibo-
lêlaxo xa ke ditsebe thobêla lekhotla a dula
fase. Byale lekhotla le butšiša dihlatshe
tša hemele.

Lezana a êma aye, morena lekhotla
nna tše dintš'i xa ke ditsebe, fêla ke tšeba
xore, hemele o be a êtšile, byale e rile bošero
ka kwa a rakišana le motšo, byale keile
xe ke se molato keng, ke le ka ntlong yaka,
ka kwa aye, ke motšo yo mongweê xake
motshebe, ke moxa ke mo ke tšebaxo xôna
a dula fase.

Nkwane. A êma aye morena le-
khotla, nna tše dintš'i xa ke ditse-
be, fêla selo se ke setšebaxo ke
lepanta le a xole vêka ke le naê, ko-
wa Tšimane, morena lekhotla a boêla
a dula fase.

Tselane. Morena lekhotla, nna
ke êmêla bohlatšhe bya lepanta, ke
hlatsa Nkwane xore le panta o ile
a le vêka se le naê, le xe bare dilš tša
makxowa diaswana, empa le panta
ke la xaxovê.

696

K34/82

26

Sehoko. Nna ke nna sebaka sa xoyo butsiša monna wa xa šaai, byale monna wa xa šaai aye, ke tle ke batše ke mele xore, taba e me xa e tsebe, dikaba ke xe kemela a diiša lekhotle ng, ke moxa ke feditše lekhotta, ke moxa a dula fase. Byale lekhotta le butsiša dihlata ša šaai.

Masilu, a éma are thobêla ba bina tlo, nna ke hlulele le šaai motse wa šokane re nna byala, fêla mosadi yo o be a sešona, byale veile ra nna xofintêla letšatši le dikêla byale keile xe ke tloxa, na bôna šokane a swala šaai a muišša kantlong, byale yaba nna ke tloxile. Ke moxa ba bina tlo. O rile a sare o dula fase, monna yo mongwe wa le khotta aye, o ke o éme, o tšidišē mo, a wena o be o taxilwe, a dumêla, a le ba motse ka moxa xoba le ba khoreli e be ba taxilwe, a dumêla. Byale lepana le a xoba a tlemile ka lona oile wa le bôna, a xana, byale

696

K34/82

27

xe a moša na ntlong o be a mokakô
tše le mang, xa ke tšebe ka xobane nna
e be ke taxilwe, byale wena o bōne
byang xe, Šokane a moakola, kxatše
wena o be o # taxilwe, ka raba ya se
be, xōna, a re, dula fase.

Šokane. A êma are thobêla ba bina
tlou, Šai ke hlwele ke enwa naê,
byala, byale a ba a taxwa xe letša-
tši le diketšê ka morwala le basadi
baka ka ba bedi, ya morōbediša ka
ntlong, xosasa ka bōna a tšoxa ka
ntlong, byale ke satšebeto, ka xobane
monna ke phiri o sepele bošeto, moše
xōna nka seke ka tšeba ba rena, a
dula fase. Byale lekxotla la re di-
taba ka moke re dikwile byale eke
le kxorêle mosadi wa lewele, ba-
re mosadi o ke o ême o phale ba-
nna ba. Keina la mosadi ke Mohuba.

Mohuba a êma are ba bina tlou,
nna ke swaba kudu xe monna yona
a sepele a dušiša le dikxōrō, kxatše
a sōbala le moya, le xōna ke kxale ke

696

K34/82 28

phelela naê, xo tloxa bo kxarebenq byaka
 xo fihlêla le lehono. Ka tsatši leme la
 byala bya šakane, o ile pele a sešu
 a ya, a tla a nkhetšana ka nokeng
 keile xokxa metri, byale a pitša, a wa
 byale ka xe ele mošwêra wa ka, ka ya
 na ya na dula ka fase, ka sehla
 ke mokutni, keile na šoma mošomo wa
 nena wa fêla, byale ke kere ke ya tloa a
 a wa o seke, wa tla ta, monna a hlabiwi
 ka ruti ka letse, ya ba kere xo tšena
 ke naka xo a pêla bana, ke mošerane, xe o
 naka o katla ka nlong, monna wa ka
 o ile leêto, o tlaboya ka mošwana, a
 wa monna a dimêla, e ile bošero
 a fihla, byale ke sa tšebe xore monna w.
 aka o ka bya bošero, byale e ile xe a fih-
 la monna wa ka ka kwa dimpua dixo-
 ba mafelong ka kwa, dikxanêla, bya-
 le ka kwa pele ya ka e le bohloko, ka xe
 xo monna o ke o dule o lukile, xe nke
 ke monna wa ka o farane naê molo-
 mong, a wa a dula, byale, monna wa
 ka xe a tšutšiša keile ka seka,

696

K34/82 29

Kxathe xa ke tsebe selô monna o xo
 itšê xe a thšaba a šinga le panta,
 xe la ke le bone nka be ke. le fihlile, ke
 moxa ke feditšê ba bina tlou, a du
 la fase. Byale ditaba ba dibetšela
 lekxotla bare, le dikunile ditaba ka
 moxa e nang natšo, banna ka moxa
 bare tuu, šaai a xopola dipôlêlô tša m-
 osadi, a thōma xo thalê wa, pele xa xone
 lekxotla le bôlêle, a bitša ba xabô,
 bayu bônjêla mpa, are, molato
 ke ya o dumêla, byale ba vōma
 motho wa bōna, xo botša lekxot-
 la xone molato ke a o dumêla.
 Bare a wa wa wala le sena e
 be se dibōna ka xone kxaxana e
 wa ka mahlong. Moxaile a tšê-
 ya ditaba a dišê selêpeng, byale
 kxošê are o swanetšê xo ntšê di-
 kxomo tšê pedi le dipudi tšê pedi,
 a boya a batša kxošana ya xaxwê,
 kxošana, ya batša mokxōmana
 wa xaxwê, byale mokxōmana a
 difihliša xa šaai, šaai a dumêla

696

K34/82

30

byale letsatši la xo ditliša nka moswana,
 na, le wena lewêle o tle o xape di-
 lô tša xaxo, ke moka molato o
 fedile, fêla kxotana le mokxômana
 dipelo diababa baie, wa banyatša
 ba bolêla ka dipel, o sene wa bôna
 tholwana bôrelesi teng xoyâna xo
 a baba.

Xo ahlalewa ka molaô efe.

lekxotla le bakxotana xatôxô le kxotši, ba
 sekisša molato o monquê le a monquê
 ka molaô wa ôna, xe ba bôna taba e n-
 tswa e ba sešu ba e sekisša, ba butšiša
 ba ~~kwabaye~~ xore a ekaba taba ya muhu-
 ta o lekile la e bôna, xe ba kile ba e bô-
 na, byale ba tla thôma xo akanya ka yô-
 na, xo fihlêla ba fetšê mowe e ileyo ya
 fêla xôna. Molato o o seneto molaô,
 ke wa xore, monna a nore ke tswere
 monna yo monquê, a sene a tše ya se
 senquê sa lehôdu, mome banna ba-
 re lepuno le tswarusa ka me-walô.
Bohlatsa. Mosadi wa Maruping Mohofe
 Teina ke Thswenyana, byale ka tsatši

696

K34/82

3/

le lengwê oile a re, xo monna, ke nyaka
 xôbôna batswadi bana, a wa monna
 a mudumêla, mosadi a sepela, fêla
 mosadi yo o na lempa, o setê a le
 kxaufoi le xo tona ntlang. Byale aile
 a fihla xaxobo, a wa ahlwa nabô a
 ba bôna, byale e rite ka meviti, a ba
 laêla, ba matswadiêla kxoxo a tloxae,
 Byale orile xe a le tseleng a hlakana
 le Kxolane Saei kxaufoi le matse
 wa Mangêne, yale Kxolane are,
 xo yêna a kxoxo wa xekisa, mosadi
 are, a wa, ke moka ba fapana, yo
 mongwê le yomongwê o xabile xae.
 Yaba mosadi o ya kxole, o tloxe le tšatši
 le le kxaufoi le xo dikêla, byale a ya
 a fihla xae, ka mabanyana, byale
 monna a butšiša mosadi xone, a
 o be o sadirang, xe o fihla lebaka le,
 mosadi are, a wa ke ile xe ke tla
 kxaufoi le matse wa Mangêne ka
 hlakana le Kxolane Saei, byale are
 xonna ke swanetê xoba mosadi,
 byale ka xana a thôma xonkata,

696

K34/82

32

fêla keile ka lwa naê ka maatla, xo
 fihlêla ke morphonyaka ke thšaba, monna
 a kabaka la xovata mosadi kudu, a se-
 ke a nyaka xo butšišša, xe boesa aŋoma
 Makwabola sekxôbêla, xa šaai, byale
 sekxôbêla a fihla xa šaai, are, monna
 a wa ba butšišana maphele, kamora-
 xo, xa ba Makwabola are, a wa šaai
 o sempōne xe ke tša mo, xa ke thšōšē
 ke xa thšōša, ke humilwe ke mo-
 nna wa xa ~~M~~ afofe, are ke kwa m-
 osadi waka a se, wena o mokatile
 a ke nete, byale šaai are, a wa ta-
 ba e me, ke maseka, xo mōna xōna
 ke mōne a tšwene kxoko. Byale Se-
 kxôbêla a buetsa ditaba xa Mohole,
 are, šaai are xa ke tšebe tabae,
 fêla xo mōna xōna ke mōne a bi-
 le a tšwene kxoko. Byale Mohole are,
 sekxôbêla o botšā monna wa xa šaai
 ona le molato, a wa monnina xa
 bolawe, le xōna xe bare sepele ôšōxa
 kxōši wa ya, a xōma a boêla xo
 šaai, a bolella šaai, xone Mohole

696

K34/82

33

ore ona le molato, byale šaai are, xo
 lukile, pēla pele xa xare, ke lefē mola-
 to, ke kxōpēla M ohofo, xare a tle le mo-
 sadi wa xaxwē, e yo supa moue
 ka xoba ke mokata xōna, esale xoxo
 swa, e wa a ya a fihletša man-
 tšū xo M ohofo, byale M ohofo a tri-
 bixā ba xabō, šaai oile a sa du-
 tšī, a bōna ba xa M ohofo battala hōrō,
 byale lentšū la fihla, byale are a wa
 ke lekwiile byale ke sa tribixā ba xē-
 šū, e ba tribixā ba xobakana, byale
 ba thōma xoba butšišā, m o sadi a
 nobolēla byale ka xe a botšā monna
 wa xaxwē, byale šaai le yēna a no-
 bolēla byale ka xe a botšā sekxōbē-
 la, byale banna ka moka bare, taba e ke
 bohōla, kabaka la xore xa xona, monna yo
 a ka nokxi kēfēlaro madibeng a mongwē
 mpa e se ya xaxwē, a setse, a rieng
 moue, ba xoba ba phikulušana xōna
 byale ba ya ba fihla, byale bare, mos-
 adi se letšē, xwa se bōnale, byale ba-
 nna ba bōna xore, m o sadi o boletšē ma

696

K34/82

34

ka, byale banna bare, ditaba tše ke di
 thsele, byale šaai are, morena lekhotla,
 e be etlaba ditshela, mōla Mohofe
 a seke a thomēla motho are ke mo-
 lato, mōla a notla ka putšišo xo sw-
 ana le mathōmō xe a be a butšiša
 e be xo lukile, byale banna bare, le se-
 tša tšeme, xaê ka nona lebelō waki-
 tima kudu o tla kxama wa wa, o tla
 tšota a boeletša, monna a dumēla
 molato wa fēla. Byale yōna taba
 e, ke ya mathomo, kabaka la xore mosaeli
 ke maima, lexōna Kxōane ke monna wa
 lapa wa tšeba xa batše xore, boeliba bya
 mongwē xa batsenwe, fēla molata
 taba e e loke, e be ele moka ele molaō,
 ka xobane yo mongwē adiva, ba tla a
 ka nya ka yōna.

Kahlolō manganga-hlaka.

Kahlolō xe e ahlotšē lekhotla ka moka
 ba dumēlana, e nore ba xabō motho
 yo we ditaba dilešō yēna, ba leka
 xore ba tšimēla, byale ba diōpallwa
 ka baka la xo sebe le dikarabō, fēla

696

K34/82

35

lekhotla xe leka xo le moxa xore o a emet-
 la, ba ka xo ^whita bohloko, bohloko bya nthe
 ke xoxotlêma wa nthša pudis, le xe seema
 sebolêla xere, thšwene tšōtšō e tšša xaxobō
 o tšša ka lentšū, le otlareng xe o boletšē
 banna ka ba bedi xoba tabararo la xo šala
 morato. Byale ka ngwana wa Phasi-
 ku M o hlabe le ngwana wa Mo-
 xale Thekwane maina a bona,
 M aphikulutê M o hlabe le le-
~~šoka~~ ~~šoka~~ Thekwane Baile ba hlwa ba
 elwa moxane ka moxa, byale M-
 aphikulutê a xobatsša kesona, eile
 xe monna yo mongwê a feta le
 tsela a kwe metsetho e le e moxolo
 byale monna a thōma xo makala, xore
 a ekaba molato keng, byale mabelō, a
 ba tamêla kxanfi, a fumana
 xore ke batho ba alwa, byale a ba
 tamêla a ba la mala, e be ba lapi-
 le byale ka dikxolo. Byale e mongwê
 e le e mongwê a leba xāê xaxabō,
 byale batwadi bathōma xore, a
 molato ekaba ebe eleng, byale

696

K34/82

36

go mongwê a laudisetša batswadi
 ba xaxwê, byale Thekwane a rômela
 Mohlabe sabaka, Mohlabe a fe-
 tola sebaka ka xone, sepela o e o
 matše, nna xa ke tšebe se me ba
 xoba balwêla sōna, yêna mohlamong
 wa setšeba a ka no bōna xone a ka
 dina, byale Thekwane a bitša banna
 ba xabō a ba batša taba e, byale ba
 seba xa seboèle xa Mohlabe, xone
 ka tšatši la xone, a batše banna ba
 xabō ke rena, ba me se etla, a dira
 byale. Ka lona lebatši le me, bann-
 a ba kopana m atšeng wa Mohlabe
 le bōna ba xa Thekwane ba fihla.
 Byale ba thōma xobaxêlana ditaba, bya-
 le, ba butšisa balwi, xone n ke le sebatše
 xone e be le lwêlang.

Maphikulutê aye, morena le xotla, nna
 keile ka fereya mongwana, bya a du-
 mêla, byale ka tšatši le tengwê keile
 xe ke re ke ya ya, a melêla mosela
 byale ka mutšisa xone, a ekaba
 malato ke ng, a thōma xone, a ke

696

K34/82

37

sa xorata, a wa ka motloxele, kxatle
 monyana oratana le kešona, byale xe
 monyana a yohlakana naē, o motšā
 xore, nna ke a matšwenya, byale ka
 hlološetšā le sotana, xore keile ka kw-
 ana naē pele, byale keile xa kee ke a
 moleliša tšatši le lengwē ka bōna - a
 rakwe, byale ka xe ke tšeba xore neile
 na kwana, ka motšiša ke xe a hla
 lošetšā xore lerato le fedile, nna ka-
 re xo likile ke moka ka farana
 naē. Byale ke xe kešona aye, nyōya
 mmane, a tšeba xore ke waka, ke
 xe a tšōma xo ntšya, nna byale ke
 elwa naē, xo fihlēla le tšatši le ya ma-
 dikēlo, vetla ve la mola ke sekō-
 podi, ke moka n tšwa e fēla.
 kešona. Xa xona monka boleleto,
 xa namo a bolešetšo mo wa ver-
 eša, xo byalga dala fasi. Byale
 batswadi ba bana bare, banna
 ka moka e be se le bitšētšā xore, tla
 le kwe ditaba tšā baxale, a ke man-
 g ya bešetšo bana ba xoswana le

696

K34/82

38

ba. Ba nna ka mona bathōma xo
makala, yaba Moxaile le Phasu-
ku bare, xo banna palakanang e-
tlare, xosasa le tle, re nyaka xo lum-
isa bana barena. Ka moswana
xe ba fihla yo mangwê le yo mangwê
sile a nthša kxoma, byale kxomane
ngwê yaba ya basama ya mangang-
a-hlaa le xe ba sa bolêla setō, e
ngwê ya ba ya ba luri. Le leho no ka-
ba e, e sa masatitšê batho, ba
sa noe bolela.

Xo thšetša malato pele makxotleng a ka
xodimo. Malato wa thōma wa
a hlalwa, byale xe ba bōna xore
malato ke o malato, baka seke ba
o kxona, mohlomong mong wa mo-
lato a sale pele mamundika
pele, ke xore ka xoriale wa xa-
na, byale molato o swanetšê xo
fetêla makxotleng a ka xodimo,
byale ka malato Matsāne Ma-
šumee le Morena Matsangwa-
ne M ahlō, Matsangwane aile

696

K34/82

39

a lwanthša Maxotšane bakesa
 Kxatisho, ya xofa batho marifi a xo
 sepela, byale ka tsatši le lengwe
 morena a romela banna xore
 ba e xotšeya, Kxatisho, Mašumu a
 na molaš wa xofa batho mangola,
 a wa baile ba dira byale, ba ya
 polaseng ya (Metz) ba fihla ba fu-
 mana Mašumu a se xona, by-
 ale bare, basadi ba xaxwe, xore Kxosi
 aile se tle se tše Kxatisho, byale ba-
 sadi ba tšeya ba bafa, bare, le ye-
 na a tle ka moswana. Ka moswa-
 nana Mašumu are, xo tsata, a
 ya xa Mohlabe xo bolēla ditaba
 tše, byale le yēna Kxosi a romē-
 la motho xo tla xobitša Mohlabe.
 Mohlabe a tloxa le Mašumu le
 Morongwa wa Kxosi, ba fihla Mo-
 šate, byale Kxosi are, Mohlabe ke
 xobitšetša Kxatisho e, keve Mašumu
 xana molaš wa xore a e sumiše.
 Byale Mohlabe are, morena ke a
 xo kwa, byale Kxatisho ke ya lekxo-

696

K34/82

40

wa la palase, aile are, ke fe batho
 ba ba dulayo palaseng ya kaxwêz,
 byale eile xe ke tloxa palaseng ka
 efa M ašumu xone a šale a e
 šumisa ka kore, ke yêna nguana
 wanka yo moxalo, e yêna mong wa
 palase keile ka matša. Keina la
 kxatiso le ngodile (Headman Mahlabe
 Farm Metz), le xovêna xo tšhile Mo-
 hlabe ka nati. Byale le kxotla la Ba-
 nareng la re, mo kxosi a bolêlaxo wa
 kwela, kxatiso e swanetše xo fišwa
 Mahlabe are, mo we nna nka seke
 ka tšeba ka xobane le na ba baxalo
 xa tšhilo. Byale kxosi are, M ašumu
 o na le malato, ka baka la xo šumisa
 kxatiso, o swanetše xo nthšet dikxomo
 tše nne, byale xe M ašumu are,
 ke a xana kxosi a motlêma, a ba a
 dinthša a saratš, ka morao, Maš-
 umu ka baka la xo belaêla, ya a
 batša mong wa palase, byale, mong
 wa palase a ngola kxosi le ngolo, are
 o swanetše xafa M ašumu kxatiso

696

K34/82

41

xamôxô le dikxomo tša xaxwê, byale
 kxoxi a fa Masummu kxatisô, dikxo-
 mo a mofe tše pedi Masummu are,
 xa xona taba xoja monna xa sexamo-
 fetša. Ditaba tša pêla. Ka xoriabo m-
 olato xe o fetêla le kotle le ka xodimo
 o fetêla le ka lebaka la xe molifi a be-
 laêla. Ditaba tša bangaka xa ba dum-
 ele xo diahlola, yêna motho yo uwe ngaka
 eibero ya moalafa a swanetše xafa
 ngaka ditwanêlo tša xaxwê ka ntke
 le ka hlolo, ka bana la xore, xa se yêna
 yo eibero a tla xaê xaxo, ke wena
 o molateletšero. Ke motho a ka xana
 xo putša ngaka, ngaka yaba ya ya kxot-
 ong a ba ahlole, ba more, a ngaka, o
 be o ile a xofeng, byale ya bôlêla,
 ke mona, kxoxi ya se, a nthê a mof-
 ê. Le ditaba tša bašemašana xa
 di dumêlêlwe xo tšena kxorong.

Me lato xe e fetetše le kxotleng le lexolo
 e swanetše, xo laodiša ka mona ona
 la ba xolaodiša ka ôna pele, xore le
 lona le kxotla le kwê. Ke o sa fêla

696

K34/82

42

o fitiketšwa le kxotle le ka xodimo xale
 la, byale byale xo fihlêla le kxotleng la ma-
 fellô. Molato wa Maseôkôma le R-
 amaja Moyeni o ile wa fetêla pele,
 kabaka la xone Ramaja o ile a xa-
 na xolefa. Taba ke e, Dikxomo tša
 Moyene di ile tša ja mabêlê a
 Modupi Maseôkôma, byale tša
 nthša ke basadi ba Maseôkôma, bya-
 le e ile xe ba ya ditaba ka thabeng
 ba dirêla xore xosasa diya tipeng,
 ba fumana kxomo e ngwê e
 rôberile, byale Maseôkôma, a rômêla
 sebaka xa Moyene xore dikxomo tša
 xa xo dilê mabêlê aka, Moyene aye,
 ke be ke dutzi ke nyakêla xore, a kxomo
 yaka e kaba e rôbile ke mang, kxathe
 ke mena, Maseôkôma aye, a wa
 keve dilê mabêlê aka. Byale Ma-
 seôkôma, a isa ditaba kxorong ya xa
 M ihlabe, ba dibolêla ba fumana
 xore Moyene o na le molato, ka xo-
 bane M ala a seke a xo rômêla
 sebaka, mena o be o tla matš'a

696

K34/82

43

neng, le xōna xomo ya xaxo e huile
 wena mong o llê, bōna dikxomo tša
 ka thabeng dinodula di rōbêta, xa
 se mathomo ka e ya xaxo, fêla ka
 xobane e be etšwa madi xolukile se rō-
~~ma~~ ma masejana xore, ba ya bōna xe
 madi a le xōna thšemong. Byale Moye
 ne kabaka la xo setsebe xa batse xore,
 a madi a kaba a^e xōna thšemo^{ng} are,
 le lena le xotla a hlolang molato,
 nna ke mošoma, ka moswana ke
 ya tsamaya, byale le xotla le mōne
 molato a xanne, byale ba ba fiti-
 šetša xa le xotla e ka xodimo la
 Bamang, byale a kitimela xonthša
 seatla-kobong. Empa le xotla le-
 ile xe le moahlola la huetsa
 na a na le molato, byale kxōsi
 are, xolukile xe Moyene ana
 le molato, fêla e se ka moswa-
 na a tle le Maseōkōma. Byale
 ka moswana xe ba fihlile kxō-
 ša a leka xo botšela le maseōkō-
 ma xore, nna xa ke bōne mo-

696

K34/82

44

lato, ditaba ka moka ke ditshêle,
ditla xoma tša bya xape, byale
o dixape o ê o difê mang wa tša
na mane re tla kxōna xo bōna
molato wa xaxo, ke moka ba du-
mêlana molato wa fêla.

Lekxotla la mošate. Lekxotla la
mošate le lona lona sekisa ba papa-
ne, byale ka lekxotla la kxōrō tše nya-
ne, xe lekxotla le ahlotšê, la xe omola-
to le pele o xaxo, a molato, fêla di-
kaga tša fapana xe, kxōšana ya
lekxotla le me e sakine, se se bolêlato
ke lekxotla, e sumiša seatla-kobong, mo-
we tšatši le lengwê le le lengwê, le-
kxotla la mošate le tla moya le mon-
kšê phošo, byale ka xobatse batho ba-
thōma xo belaela xone, lekxotla la kowa
xa le kxone xoahlola, kxatše ke baka
la kxōšana. Kxōši xa dule le lekxotla
o dule ka lapeng, byale xe ba ahlotšê
basa ba meta xone molato re o
ahlotšê ka tsela e. Modirō waxa-
xuwê khsekong, ke xone xe ba mutšitšê

696

K34/82 45*

xore se bōna morwa mokête mola-
to, yêna kemoka a ve, sepelung, le
mathe a nthêe bokête, le xe motho
ana le manganga a sene lebaka, o
baêla xore, matlemang, mohlomong
e yang le mafê mosomo wa xore
Phêthêe. Lekhotla xa le ahlatêe mola-
to, fêla la nobōna motho a nonga-
nga ka ntle le lebaka, le khotla lephê-
tha kahlotê, ka xore, xena se bōna eka
ditaba difedile, byala yo moxolo lekho-
tleng le yêna a dimelana le taba
e, ke moka a thakxoxa a yobo-
tha kxoxi-ka moone kahlotê e a
hlotêe ka xōna. Motho xe a sa
kuse ka hlolo ya lekhotla moxōmana
wa motho yo we o swanetše xomo-
tlêma le xotiya o swanetše xotiya
ke yena, mahlomong o ahlotêlwa
xobotawa, ke yêna a swanetše o
xo mmolaya.

Endo 696